

***Ewaluacja trafności, przewidywanej skuteczności
i efektywności realizacji aktualizacji Strategii Rozwoju
Gminy Kolbuszowa na lata 2021–2030 – ewaluacja ex-
ante***

Listopad 2024

Spis treści

Wstęp	3
1. Partycypacyjny charakter dokumentu.....	5
1.1. Konsultacje społeczne Strategii	5
1.2. Opiniowanie przez Zarząd Województwa.....	8
2. Ocena poprawności, kompletności, adekwatności i trafności projektu aktualizacji Strategii.....	9
3. Ocena procesu aktualizacji Strategii.....	15
4. Weryfikacja założeń Strategii wobec zapisów dokumentów wyższego rzędu.....	17
Podsumowanie.....	19
Spis tabel.....	20

Wstęp

Ewaluacja jest procesem mającym za zadanie ocenę jakości oraz wartości przebiegu i efektów wdrażania danej polityki czy interwencji publicznej. Choć nie jest to badanie naukowe, monitoring czy audyt, to dzieli z tymi narzędziami wiele wspólnych cech. Ewaluacja może być przeprowadzona na każdym etapie projektu, dokumentu czy programu – w tym przypadku aktualizacji *Strategii Rozwoju Gminy Kolbuszowa na lata 2021–2030* (dalej: aktualizacja Strategii). Ewaluacja *ex-ante* przeprowadzana jest przed działaniem, w tym przypadku przed przyjęciem i wdrożeniem Strategii. Ma ona ocenić trafność zamierzonych zadań i projektów zgodnie z głównymi założeniami/celami dokumentu. Ewaluacja *mid-term*, często nazywana też ewaluacją *on-going*, to badanie prowadzone podczas wdrażania Strategii – ocenia osiągnięte etapy, produkty i rezultaty. Daje możliwość modyfikacji działania, tak aby lepiej spełniało zamierzone cele. Natomiast ewaluacja *ex-post* jest to najpopularniejsze tego typu badanie. Przeprowadzana po zakończeniu wdrażania Strategii, ma na celu zbadanie długotrwałych rezultatów, a także ocenia realizację poszczególnych etapów oraz stopień realizacji zakładanych celów.

Każda z wyżej wskazanych ewaluacji ma określone zastosowanie i metodologię. Niniejszy raport dotyczy przeprowadzonej ewaluacji *ex-ante*, tj. uprzedniej ewaluacji trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji dla projektu aktualizacji *Strategii Rozwoju Gminy Kolbuszowa na lata 2021–2030*. Proces ewaluacji rozpoczął się wraz z konsultacjami społecznymi projektu aktualizacji Strategii – niniejszy raport pokazuje procedurę oraz zmiany, jakie zachodziły w dokumencie Strategii w trakcie jego konsultowania, opiniowania i w wyniku ewaluacji.

Wiele elementów Strategii stanowi przedmiot ewaluacji *ex-ante*. Badanie to m.in. weryfikuje poprawność, kompletność, adekwatność, trafność i aktualność wniosków wynikających z diagnozy i tłumaczy przyczyny potencjalnych zmian. Ewaluacja ta ocenia również poprawność określonych działań i ich realność w kontekście dostępnych zasobów. Istotnym elementem ewaluacji jest również weryfikacja założeń wobec zapisów dokumentów wyższego rzędu.

Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2024 r. poz. 324 z późn. zm.) wprowadziła obowiązek przeprowadzenia ewaluacji uprzedniej, nie wspominając o ewaluacji śródkresowej ani końcowej. Ewaluacja wydaje się jednak być bardzo ważnym procesem nie tylko przed, ale też w trakcie i po realizacji dokumentu.

W Strategii przyjęto więc następujący schemat ewaluacyjny:

- Ewaluacja *ex-ante* – Raport (przed realizacją Strategii),
- Ewaluacja *on-going* (na bieżąco, w trakcie wdrażania Strategii),
- Ewaluacja *mid-term* (w połowie okresu realizacji Strategii),
- Ewaluacja *ex-post* (na zakończenie realizacji Strategii).

W przypadku ewaluacji *ex-ante*, wyróżnia się cztery podstawowe kryteria¹:

- trafności celów strategicznych i planowanych działań względem zidentyfikowanych problemów lub wyzwań;
- przewidywanej skuteczności działań na rzecz realizacji celów oraz metod ich wdrażania i zabezpieczenia odpowiednich zasobów;
- przewidywanej efektywności sumy zasobów przeznaczonych na realizację działań;
- spójności wewnętrznej między jej celami a priorytetami i działaniami oraz zewnętrznej, między założeniami strategii a założeniami dokumentów wyższego rzędu lub równorzędnymi.

Ewaluacja *ex-ante* aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Kolbuszowa na lata 2021–2030 wykonana została w sposób partycypacyjny, jednocześnie jest efektem pracy wewnętrznej w Urzędzie Miejskim w Kolbuszowej oraz podmiotu zewnętrznego – Wykonawcy dokumentu Strategii. Przyjmuje się, że jeżeli projekt Strategii powstawał w sposób partycypacyjny, to nie jest konieczne prowadzenie ewaluacji jako całkowicie osobnego działania, dublującego wcześniejsze. Raport z ewaluacji *ex-ante* może pokazywać procedurę oraz zmiany, jakie zaszły w dokumencie aktualizacji Strategii w wyniku przeprowadzenia ewaluacji.

¹ *Strategia Rozwoju Gminy – Poradnik Praktyczny*, Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej, Małopolski Instytut Samorządu Terytorialnego i Administracji na zlecenie Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej.

1. Partycypacyjny charakter dokumentu

Opracowanie aktualizacji *Strategii Rozwoju Gminy Kolbuszowa na lata 2021–2030* obejmowało szereg działań partycypacyjnych:

1. Różnego rodzaju spotkania:
 - 03 lipca 2024 r. – wewnętrzne robocze spotkanie informacyjno-warsztatowe (dyskusje na temat planowanych zmian do wprowadzenia w aktualizowanej Strategii):
 - 24 października 2024 r., godz. 16:00 – otwarte spotkanie konsultacyjne w budynku Miejskiego Domu Kultury w Kolbuszowej.
2. Wiele rozmów telefonicznych i osobistych (spotkania „robocze”) oraz korespondencji e-mailowej między autorami Strategii i współtwórcami ją pracownikami Urzędu Miejskiego w Kolbuszowej.
3. Konsultacje społeczne projektu aktualizacji *Strategii Rozwoju Gminy Kolbuszowa na lata 2021–2030*, przeprowadzone w dniach 27.09–03.11.2024 r.

Na każdym etapie tworzenia dokumentu, wszystkie zainteresowane osoby miały zapewnioną możliwość wyrażenia swojej opinii, udziału w dyskusjach, złożenia uwag do projektów dokumentów, dlatego też należy stwierdzić, że Strategia powstała w sposób partycypacyjny.

1.1. Konsultacje społeczne Strategii

W dniach 27.09–03.11.2024 r. odbyły się konsultacje społeczne projektu aktualizacji *Strategii Rozwoju Gminy Kolbuszowa na lata 2021–2030*. Konsultacje miały na celu zapoznanie grupy docelowej z projektem aktualizacji *Strategii Rozwoju Gminy Kolbuszowa na lata 2021–2030* oraz zebranie uwag, opinii i propozycji dotyczących zapisów dokumentu.

Projekt aktualizacji *Strategii Rozwoju Gminy Kolbuszowa na lata 2021–2030* podlegał obowiązkowo konsultacjom:

1. z mieszkańcami gminy;
2. z lokalnymi partnerami społecznymi i gospodarczymi, w szczególności z działającymi na terenie gminy, w tym organizacjami pozarządowymi i przedsiębiorcami;
3. z sąsiednimi gminami i ich związkami;
4. z Dyrektorem Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Rzeszowie – Państwowe

Gospodarstwo Wodne Wody Polskie.

Dodatkowo Gmina Kolbuszowa włączyła w proces konsultacji społecznych następujące podmioty:

5. Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Siedlisko”;
6. Powiat Kolbuszowski.

Do podmiotów wskazanych w pkt. 3–6 wysłane zostały pisma informujące o konsultacjach.

W trakcie konsultacji społecznych w wyznaczonym terminie wpłynął jeden formularz uwag od Dyrektora RZGW w Rzeszowie. Rejestr zgłoszonych uwag przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1 Rejestr zgłoszonych uwag w ramach wyłożenia do publicznego wglądu projektu aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Kolbuszowa na lata 2021–2030

Lp.	Zgłaszający	Część dokumentu do którego odnosi się uwaga	Obecny zapis	Propozycja zmiany wraz z uzasadnieniem	Stanowisko wraz z uzasadnieniem
1.	Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki wodnej w Rzeszowie	Rozdział 4.1 str. 100	Brak kompletnych informacji o zagrożeniu powodziowym.	<p>Proponuje się wprowadzenie dodatkowego zapisu: „Miejsca zagrożone zjawiskami powodzi dla stanu istniejącego i perspektywicznego zostały wskazane w ramach opracowania pn. „Opracowanie koncepcji programowo-przestrzennej dla zadania pn.: „Budowa zbiorników retencyjnych w dolinie rzeki Łęg, pow. kolbuszowski, tarnobrzeski i stalowowolski woj. Podkarpackie” wykonywanego na zlecenie Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Rzeszowie. W ramach powyższego zadania wskazane zostaną preferowane warianty lokalizacji zbiorników wodnych stałe i/lub czasowo magazynujące wodę”.</p> <p>Uzasadnienie: Wprowadzenie zmian ma na celu zachowanie spójności informacji związanych z zagrożeniem powodziowym podanych przez biuro projektowe PBW Inżynieria z Wrocławia po przeprowadzonym specjalistycznym modelowaniu hydrologiczno-hydraulicznym rzek zlewni rzeki Łęg w ramach opracowanej na zlecenie PGW WP RZGW w Rzeszowie koncepcji programowo-przestrzennej.</p>	Uwaga jest zasadna i została uwzględniona – zaktualizowano zapisy w Strategii.

Źródło: Opracowanie własne

1.2. Opiniowanie przez Zarząd Województwa

Na podstawie art. 10f ust. 2–3 *Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym* (Dz. U. z 2024 r. poz. 609 z późn. zm.) pismem z dnia 27 września 2024 r. Burmistrz Kolbuszowej zawniósł o zaopiniowanie projektu aktualizacji *Strategii Rozwoju Gminy Kolbuszowa na lata 2021–2030*. Opinia miała dotyczyć sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie, określonych w strategii rozwoju województwa. Wydanie opinii powinno nastąpić w ciągu 30 dni od dnia doręczenia pisma wraz z projektem dokumentu. W dniu 21 października 2024 r. Zarząd Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie podjął Uchwałę Nr 42/1093 w sprawie zaopiniowania projektu aktualizacji *Strategii Rozwoju Gminy Kolbuszowa na lata 2021–2030*. Opinia stanowi załącznik do ww. uchwały. Zarząd Województwa wydał pozytywną opinię.

2. Ocena poprawności, kompletności, adekwatności i trafności projektu aktualizacji Strategii

Dla oceny poprawności, kompletności, adekwatności i trafności projektu aktualizowanej Strategii zadano następujące pytania badawcze:

1) Czy sporządzono Diagnozę zgodnie z art. 10a Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2024 r. poz. 324 z późn. zm.)?

Zgodnie z art. 10a ust. 1 Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2024 r. poz. 324 z późn. zm.): „Podmiot opracowujący projekt strategii rozwoju (...) przygotowuje diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych, w tym miejskich obszarów funkcjonalnych”. W związku z powyższym na cele Strategii opracowany został dokument pn. *Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Kolbuszowa*. W Strategii zawarto jedynie syntezę – wnioski z diagnozy, zgodnie z art. 10e ust. 3 Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1465). W projekcie aktualizowanej Strategii znajduje się rozdział 2. *Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej*, a w nim znajduje się *Syntetyczna diagnoza obszaru realizacji strategii, kluczowe uwarunkowania gospodarcze, społeczne i przestrzenno-środowiskowe Gminy Kolbuszowa*. Rozdział ten został sporządzony zgodnie z art. 10a ww. ustawy.

2) Czy wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej są kompletne i spójne wewnętrznie?

Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej zostały wypracowane na podstawie *Diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Kolbuszowa* (2021 r.) opracowanej we współpracy Urzędu Miejskiego w Kolbuszowej (spojrzenie od wewnątrz) z Wykonawcą zewnętrznym (spojrzenie od zewnątrz). Diagnoza jest spójna wewnętrznie, jej struktura została w sposób logiczny i czytelny podzielona na rozdziały i podrozdziały. W aktualizacji Strategii zawarto jedynie syntezę – wnioski z diagnozy, zgodnie z art. 10e ust. 3 Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1465), w której zaprezentowano wyciąg wybranych, najważniejszych informacji.

Na potrzeby aktualizacji projektu Strategii zaktualizowano informacje w zakresie diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Kolbuszowa i odniesiono się do danych z lat 2018–2022. Przy niektórych wskaźnikach odniesiono się również do danych

z 2023 r. (w przypadku, gdy były już dostępne dane z GUS). Sytuacja bieżąca i zachodzące procesy mają odzwierciedlenie w analizie SWOT, która pozwala stwierdzić jakie w gminie są problemy i bariery rozwojowe, a jakie są jej potencjały i szanse do rozwoju. Dokument spełnia swoją funkcję, ponieważ umożliwia podjęcie decyzji strategicznych, takich jak określenie wizji rozwoju Gminy Kolbuszowa, określenie celów strategicznych rozwoju oraz ukierunkowanie działań i wskaźników osiągnięcia celów.

3) Czy w projekcie aktualizacji Strategii została określona wizja? Czy cele strategiczne i szczegółowe odpowiadają na zdiagnozowane bariery rozwojowe i potrzeby oraz są odpowiedzią na mocne strony i potencjały gminy? Czy cele strategiczne i szczegółowe przyczyniają się do osiągnięcia wizji?

Tak, w projekcie Strategii określona została wizja, czyli stan docelowy rozwoju gminy osiągnięty do 2030 roku. Wizja powstała w procesie dialogu, z udziałem mieszkańców i ich przedstawicieli, podczas różnego rodzaju spotkań. W projekcie Strategii poddanych konsultacjom społecznym w dniach 27.09–03.11.2024 r. nie wpłynęły żadne uwagi do zaproponowanej wizji. Wizja wyraża aspiracje i ambicje mieszkańców oraz władz lokalnych, a jednocześnie jest możliwa do zrealizowania. Założenia Strategii składają się z następujących elementów: wizja i misja, 3 cele strategiczne, 6 celów operacyjnych (po dwa dla każdego celu strategicznego), 12 kierunków działań oraz działania określone dla poszczególnych kierunków i celów. Wizja, która brzmi: *Gmina Kolbuszowa z kompaktowym i klimatycznym miastem jest atrakcyjna dla aktywnych ludzi, żyjących i inwestujących zgodnie z ideą zrównoważonego rozwoju* jest sformułowanym w sposób najbardziej zwięzły opisem stanu gminy w perspektywie najbliższych kilku lat (obraz gminy w 2030 roku). Misja, która brzmi: *Tworzenie warunków do wysokiej jakości życia bazującego na dziedzictwie kulturowym Kolbuszowej, potencjale środowiska naturalnego obszaru oraz rozwoju sąsiednich, dużych ośrodków miejskich* jest elementem, który wskazuje drogę rozwoju i motywuje do działania, jednocześnie integruje różne aspekty rozwoju gminy wokół jednej wspólnej dla mieszkańców idei. Wyznaczone cele mają wymiar społeczny, gospodarczy oraz przestrzenno-środowiskowy. W procesie opracowania Strategii wyzwania rozwojowe zostały opisane poprzez konkretne cele strategiczne, dzięki czemu uzyskano spójność i komplementarność między elementami diagnozy a planowanymi działaniami.

Cel operacyjny 1.1. *Tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego gminy* odnosi się do rozwoju gminy i polepszenia jakości życia mieszkańców poprzez budowanie współpracy i sprawnego zarządzania gminą. Ważnym elementem rozwoju jest szeroko pojęta współpraca

samorządu gminy z organizacjami pozarządowymi, gminami sąsiednimi oraz mieszkańcami, która daje szanse pobudzenia rozwoju gospodarczego obszaru. Istotnym elementem sprawnego funkcjonowania gminy jest stworzenie możliwości załatwiania zdalnie spraw administracyjnych (szeroka gama wysokiej jakości e-usług wraz ze szkoleniem/ edukowaniem mieszkańców w tym zakresie), a także dążenie do tego, aby wszelkie sprawy administracyjne mieszkańcy mogli załatwiać on-line.

Cel operacyjny 1.2. *Rozwój przedsiębiorczości*, do osiągnięcia którego założono kierunki działań: 1.2.1. *Podnoszenie kompetencji mieszkańców* i 1.2.2. *Aktywizacja zawodowa mieszkańców*, to odpowiedź na potrzebę budowania zaangażowania mieszkańców w rozwój gminy oraz wzrost poczucia tożsamości z miejscem, w którym mieszkają. Cel ten odnosi się także do jednej ze zdiagnozowanych przyczyn problemu kluczowego, jaką jest „Niewystarczająca aktywność społeczna mieszkańców”. Jednym ze sposobów budowania zaangażowania mieszkańców w rozwój gminy oraz wzrostu poczucia tożsamości z tym miejscem będzie rozwój działalności świetlic na terenie gminy. Ważną rolę w pobudzaniu aktywności mieszkańców odegra wsparcie sektora ekonomii społecznej, opartego na takich wartościach jak solidarność, partycypacja i samorządność.

Cel operacyjny 2.1. *Silna wspólnota lokalna*, do osiągnięcia którego założono realizację kierunków działań: 2.1.1. *Wspieranie aktywności społecznej* i 2.1.2. *Włączenie społeczne*, jest odpowiedzią m.in. na zdiagnozowane problemy, takie jak: spadek liczby mieszkańców spowodowany przede wszystkim migracją ludzi młodych, a także niewystarczające włączenie się lokalnej społeczności w rozwój gminy spowodowane głównie brakami we współpracy międzysektorowej. Cel ten jest też odpowiedzią na wyzwania związane z rozwojem przedsiębiorczości. Działania ukierunkowane są na poprawę warunków funkcjonowania przedsiębiorstw oraz rozwój dostępnych form wsparcia dla przedsiębiorców i powstawania nowych, trwałych miejsc pracy oraz pobudzanie przedsiębiorców do dalszego inwestowania.

Do osiągnięcia celu operacyjnego 2.2. *Wysokiej jakości usługi publiczne*, założono realizację kierunków działań: 2.2.1. *Cyfryzacja* oraz 2.2.2. *Rozwój infrastruktury komunalnej, w tym infrastruktury transportowej*. W tym celu należy dążyć do umożliwienia dostępu do szybkiego Internetu. W obecnych czasach, w wielu zawodach pracować można w firmach znajdujących się w znacznej odległości od miejsca zamieszkania. Aby Gmina Kolbuszowa stała się miejscem dobrym do życia ważne jest zapewnienie dostępu do wysokiej jakości infrastruktury zaspokajającej potrzeby mieszkańców i umożliwiającej dalszy rozwój osiedleńczy. Należy dążyć do zapewnienia jak najlepszych warunków opieki zdrowotnej i społecznej, usług publicznych

(m.in. poprawa infrastruktury obiektów wychowania żłobkowego, przedszkolnego i szkolnego, obiektów zdrowotnych, innych obiektów użyteczności publicznej oraz obiektów aktywności lokalnej). Zarówno pod kątem zaspokajania potrzeb mieszkańców, jak i ochrony środowiska, istotny jest rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i bezpiecznej spójnej infrastruktury transportowej.

Do osiągnięcia celu operacyjnego 3.1. *Optymalnie wykorzystana przestrzeń*, założono realizację kierunków działań 3.1.1. *Wzmocnienie wizerunku gminy* oraz 3.1.2. *Poprawa spójności przestrzennej gminy*. Gmina Kolbuszowa jako miejsce ukierunkowane na osiedlanie się ludności i przyjmowanie odwiedzających oraz turystów, musi w szczególności sposób zadbać o wysoki poziom zarówno przestrzeni, infrastruktury ogólnodostępnej, jak i usług publicznych, a także dbać o posiadane walory, jakimi są chociażby zasoby dziedzictwa kulturowego i naturalnego. Atrakcyjny wizerunek gminy będzie budowany poprzez unikalne i konkurencyjne przestrzenie publiczne, bazujące na dziedzictwie kulturowym, co stanowić będzie filar do wzmocnienia więzi lokalnej społeczności z miejscem zamieszkania i przełoży się na jakość życia mieszkańców.

Do osiągnięcia celu operacyjnego 3.2. *Zachowanie środowiska naturalnego* założono realizację kierunków działań 3.2.1. *Ochrona środowiska i ograniczenie niskiej emisji* oraz 3.2.2. *Edukacja ekologiczna*. Istotną rolę pod względem rozpatrywania potencjalnego miejsca zamieszkania odgrywa środowisko przyrodnicze, dlatego ważne jest, aby o nie dbać. Gmina Kolbuszowa podejmuje działania oparte na zrównoważonym rozwoju, inwestycjach w ludzi i ich otoczenie, jednocześnie dbając o przestrzeń i środowisko. W celu ochrony środowiska i ograniczania niskiej emisji, konieczne będzie wdrażanie działań zmierzających do neutralności klimatycznej. Szczególnie ważne będą działania podejmowane w celu kompleksowej modernizacji budynków w kierunku budownictwa energooszczędnego i pasywnego. Uświadamianie społeczeństwa w zakresie korzystania z technologii oszczędnych energetycznie, powinno być jednym z wielu zadań realizowanych przez gminę. Istotne jest też, aby edukować społeczeństwo szerzej w zakresie ekologii, a także świadomej konsumpcji. Jednym z działań planowanych przez gminę jest modernizacja i rozwój infrastruktury wodno-ściekowej, co przyczyni się do minimalizacji zagrożeń związanych z zanieczyszczeniami środowiska.

Cele strategiczne i operacyjne, a także kierunki działań zostały wypracowane przez zewnętrznego Wykonawcę dokumentu, w ścisłej współpracy z przedstawicielami samorządu lokalnego oraz mieszkańcami i ich przedstawicielami. Obejmują one wielowymiarowe aspekty funkcjonowania gminy w kontekście społecznym, gospodarczym oraz przestrzennym. Łącznie są warunkiem realizacji założonej wizji rozwoju Gminy Kolbuszowa.

4) Czy osiągnięcie celów strategicznych i szczegółowych jest realne?

Niezbędnym warunkiem właściwego planowania strategicznego jest możliwie szeroki udział różnych grup interesariuszy w procesie tworzenia dokumentu strategicznego. Prace nad aktualizowaną Strategią oparte były nie tylko o wiedzę i doświadczenia władz lokalnych, pracowników Urzędu Miejskiego w Kolbuszowej, Radnych Miejskich i podmiotu zewnętrznego opracowującego dokument, ale też mieszkańców i ich przedstawicieli. Partycypacyjne podejście daje szansę osiągnięcia zamierzonych celów i urzeczywistnienia założonej wizji.

5) Czy przyjęty zestaw wskaźników monitoringu umożliwi obserwowanie postępu realizacji założonych celów strategicznych?

Określony w projekcie aktualizowanej Strategii system monitorowania umożliwi gromadzenie bieżących danych dotyczących postępów we wdrażaniu oraz osiąganiu założonych celów. Pozwoli również na obserwację rezultatów prowadzonych działań, a w razie potrzeby na wprowadzenie niezbędnych korekt oraz aktualizacji dokumentu. Zakres monitoringu i ewaluacji Strategii wyznaczają określone w niej cele strategiczne, kierunki działań oraz zaplanowane działania i projekty strategiczne. Monitoring Strategii prowadzony będzie w zakresie finansowym oraz rzeczowym. W każdym projekcie strategicznym określono cel strategiczny, w który ten projekt się wpisuje oraz wskaźniki produktu i rezultatu. Dodatkowo określono wskaźniki mierzalności rozwoju gminy.

6) Czy dokonano hierarchizacji i wskazano projekty flagowe?

W dokumencie wskazano plan operacyjny, na który składają się: wizja, misja, cele strategiczne i dla każdego z nich po dwa cele operacyjne, a dla tych z kolei kierunki działań, w ramach których wskazano ogólne działania do realizacji. W ramach kierunków działań przedstawiono konkretne działania, a po przeprowadzeniu hierarchizacji planowanych przedsięwzięć wskazano konkretne i uszczegółowione projekty strategiczne. Strategia przedstawia 4 projekty strategiczne (flagowe), które są kluczowe do osiągnięcia założeń, najważniejsze i najpilniejsze do realizacji na obszarze gminy we wskazanym okresie – przedstawiono dla nich ramy finansowe oraz plan finansowania.

7) Czy dokument jest czytelny i zachowana została jego logika? Czy opracowany został w sposób zrozumiały i dostępny?

Tak, dokument jest czytelny, jego struktura została w sposób logiczny i czytelny podzielona na rozdziały i podrozdziały, osobno przedstawiono część wprowadzającą, wnioski

z Diagnozy, część programową, wymiar przestrzenny polityki rozwoju, system realizacji Strategii, mechanizmy włączenia mieszkańców w proces przygotowania, realizacji i oceny Strategii oraz podsumowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Dokument sporządzony został czcionką bezszeryfową, odpowiednio dużą (poza tabelami rozmiar 12), między akapitami zachowano odpowiednie odstępy, każdy główny rozdział rozpoczyna się od nowej strony.

3. Ocena procesu aktualizacji Strategii

W zmieniającej się szybko rzeczywistości pojawia się konieczność głębszego przeglądu dokumentów strategicznych. Jednym z ważnych powodów jest też nowa perspektywa finansowa Unii Europejskiej 2021–2027.

Podczas spotkania roboczego z głównymi interesariuszami, które odbyło się w 3 lipca 2024 r. dyskutowano na temat aktualizacji dokumentu Strategii, w szczególności zapisów dotyczących zakresów rzeczowych wynikających z projektów strategicznych. W momencie przyjęcia *Strategii Rozwoju Gminy Kolbuszowa na lata 2021–2027* na sesji Rady Miejskiej w Kolbuszowej w marcu 2023 r. nie były znane szczegóły związane z finansowaniem projektów z Funduszy Europejskich dla Podkarpacia 2021–2027 oraz innych dokumentów regionalnych i krajowych. W związku z powyższym nie było możliwe określenie konkretnych źródeł finansowania dla projektów planowanych do realizacji w ramach Strategii. Nowa perspektywa finansowa 2021–2027 oraz pierwsze nabory w ramach poszczególnych programów regionalnych i krajowych zostały ogłoszone pod koniec I kwartału 2023 r., co skutkowało przesunięciem w czasie planów inwestycyjnych gminy, podyktowanych brakiem możliwości wcześniejszego wnioskowania o dofinansowanie na zaplanowane w ramach Strategii działania. Biorąc pod uwagę, iż termin rozstrzygnięcia kluczowych dla samorządu naborów wypada w 2025 r., a co za tym idzie, późniejszy termin realizacji kluczowych działań inwestycyjnych obliguje to do wydłużenia okresu obowiązywania Strategii Rozwoju Gminy Kolbuszowa do 2030 roku.

Potrzebę wprowadzenia zmian w dokumencie w szczególności uzasadniała aktualizacja obecnej sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Kolbuszowa. Ponadto, jednym z ważniejszych elementów procesu aktualizacji było rozbudowanie informacji dotyczących sieci komunikacyjnej i transportu – wprowadzono do Strategii osobny rozdział. W projekcie aktualizacji Strategii uwzględniono obecne potrzeby i aspiracje gminy, wprowadzono dodatkowe zapisy umożliwiające efektywne pozyskiwanie dofinansowania projektów ze środków Unii Europejskiej w perspektywie finansowej na lata 2021–2027 oraz wydłużono okres obowiązywania dokumentu do 2030 roku.

Aktualizację *Strategii Rozwoju Gminy Kolbuszowa na lata 2021–2030* opracowano zgodnie z art. 10e ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Procedura dotycząca szczegółowego trybu aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy, w tym trybu konsultacji, o których mowa w art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, uwzględnia wszystkie akty prawne mające wpływ na jej przebieg, w tym ustawę z dnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2024 r. poz. 324 z późn. zm.), ustawę z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1465), ustawę z dnia 3 października

2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2024 poz. 1112), ustawę z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027 (Dz. U. z 2022 poz. 1079).

Na prace związane z przygotowaniem aktualizacji *Strategii Rozwoju Gminy Kolbuszowa na lata 2021–2030*, składają się w szczególności:

- Aktualizacja *Strategii Rozwoju Gminy Kolbuszowa na lata 2021–2030*, zgodnej z przepisami i standardami oraz spójnej z wytycznymi dokumentów nadrzędnych.
- Konsultacje społeczne zaktualizowanej *Strategii Rozwoju Gminy Kolbuszowa na lata 2021–2030*, zgodnie z zapisami art. 6 ust. 3–6 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz przygotowanie sprawozdania z przebiegu i wyników konsultacji.
- Przeprowadzenie uprzedniej ewaluacji trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji zaktualizowanej *Strategii Rozwoju Gminy Kolbuszowa na lata 2021–2030*.
- Zaopiniowanie zaktualizowanej *Strategii Rozwoju Gminy Kolbuszowa na lata 2021–2030* przez Zarząd Województwa Podkarpackiego w zakresie sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji dotyczących kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w strategii rozwoju województwa.
- Przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko zaktualizowanej *Strategii Rozwoju Gminy Kolbuszowa na lata 2021–2030*.
- Przyjęcie zaktualizowanej *Strategii Rozwoju Gminy Kolbuszowa na lata 2021–2030* w drodze uchwały Rady Miejskiej.

4. Weryfikacja założeń Strategii wobec zapisów dokumentów wyższego rzędu

Aktualizowana Strategia rozwoju odnosząc się w swych założeniach (celach strategicznych celach operacyjnych i kierunkach działań) do zidentyfikowanych problemów mieszkańców na obszarze gminy, uwzględnia kontekst innych dokumentów strategicznych na szczeblu lokalnym (stanowiąc istotny element całościowej wizji rozwoju jednostki), a także dokumentów wyższego szczebla, regulujących działania w przedmiotowym obszarze. W związku z tym komplementarność z innymi działaniami oraz priorytetami wpływa na skuteczność i efektywność realizacji Strategii.

Oceny spójności celów strategicznych z dokumentami wyższego rzędu dokonano bezpośrednio w dokumencie. Ocena ta odnosiła się do następujących dokumentów:

- 1) Na szczeblu międzynarodowym i krajowym:
 - *Umowa Partnerstwa dla realizacji Polityki Spójności 2021–2027 w Polsce;*
 - *Agenda 2030 na rzecz Zrównoważonego Rozwoju;*
 - *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030;*
 - *Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 z perspektywą do 2030;*
 - *Polityka Ekologiczna Państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej;*
 - *Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030;*
 - *Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030;*
 - *Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły;*
 - *Aktualizacja Programu Wodno-Środowiskowego Kraju;*
 - *Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły;*
 - *Plan przeciwdziałania skutkom suszy.*
- 2) Na szczeblu regionalnym:
 - *Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030;*
 - *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego;*
 - *Program Strategiczny Rozwoju Transportu Województwa Podkarpackiego do roku 2030.*

Dodatkowo w dokumencie dokonano oceny spójności z najważniejszymi dokumentami planistycznymi na poziomie gminy: *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kolbuszowa, Gminną Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Kolbuszowa na lata 2019–2026, Lokalnym Programem Rewitalizacji dla Gminy*

Kolbuszowa na lata 2017–2022, Programem Ochrony Środowiska dla Gminy Kolbuszowa na lata 2019–2022 z uwzględnieniem lat 2023–2026.

Sprawdzenie zgodności założeń aktualizowanej Strategii z dokumentami wyższego rzędu wykazało pełne powiązanie z tymi dokumentami, a część założonych w Strategii celów bezpośrednio przyczyni się do realizacji założeń opracowań regionalnych i krajowych.

Podsumowanie

Aktualizacja Strategii Rozwoju Gminy Kolbuszowa na lata 2021–2030 oraz przeprowadzony proces jej tworzenia spełniają wszystkie podstawowe kryteria ewaluacyjne. Dokument został przeprowadzony przy współpracy podmiotu zewnętrznego, przedstawicieli władz lokalnych, pracowników instytucji publicznych oraz mieszkańców i ich przedstawicieli. Interesariusze mogli wyrażać swoje potrzeby, opinie i uwagi podczas spotkania oraz w procesie konsultacji społecznych. Z związku z tym należy stwierdzić, że dokument stanowi odpowiedź na oczekiwania i potrzeby miejscowej społeczności.

Nie odnotowano uchybień proceduralnych, dokument powstał zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa oraz rekomendacjami Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej, zawartymi w opracowaniu *Strategia Rozwoju Gminy. Poradnik praktyczny..*

W systemie realizacji aktualizowanej Strategii można zauważyć podejście horyzontalne, tzn. cele operacyjne dotyczą kilku sfer, z tego też względu niektóre projekty przewidziane są do realizacji w ramach interdyscyplinarnej współpracy kilku podmiotów. Strategia uwzględnia wszystkie elementy wynikające z *Ustawy z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. z 2020 r., poz. 1378 z późn. zm.), w tym w szczególności zawiera opis OSI wojewódzkich i lokalnych, model struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie.

Mając na uwadze powyższe – uznaje się, że zadania i projekty przewidziane do realizacji w ramach aktualizowanej Strategii przyniosą zakładane efekty przy użyciu dedykowanych im instrumentów i zasobów. Założenia są trafne i spójne, a cele odpowiadają na zdiagnozowane problemy, potencjały i wyzwania rozwojowe.

Spis tabel

Tabela 1 Rejestr zgłoszonych uwag w ramach wyłożenia do publicznego wglądu projektu aktualizacji <i>Strategii Rozwoju Gminy Kolbuszowa na lata 2021–2030</i>	7
--	---